

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

БАКАЛ ВІТАЛІЙ ПАВЛОВИЧ

УДК 342.951 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
РЕЧОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпропетровськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному науково-дослідному інституті Міністерства внутрішніх справ України.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

Шопіна Ірина Миколаївна,

Львівський державний університет внутрішніх справ,

професор кафедри адміністративно-правових дисциплін.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Музичук Олександр Миколайович,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

начальник факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства;

кандидат юридичних наук

Коропатнік Ігор Михайлович,

Військовий інститут

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

доцент кафедри фінансів і права.

Захист відбудеться 3 червня 2015 р. о 09-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26.

Автореферат розісланий «____» квітня 2015 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Курс на зміцнення державності в Україні, охорону прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення верховенства права в усіх сферах суспільного життя залишається основним напрямом державного розвитку. Саме тому одну з головних ролей у реалізації цих завдань відведено органам внутрішніх справ України, оскільки їхня ефективна діяльність є запорукою досягнення правопорядку в суспільстві, що є необхідним плацдармом для реалізації якісно нових звершень у загальнодержавному масштабі.

При цьому для якісної та результативної діяльності органів внутрішніх справ України необхідним є здійснення їх ресурсного забезпечення, важливою складовою якого є речове забезпечення. Важливість ефективного функціонування системи речового забезпечення органів внутрішніх справ обумовлена впливом цього процесу на якість виконання завдань їх особовим складом, на попередження корупції в правоохоронних органах, а також, що особливо важливо сьогодні, на безпеку працівників органів внутрішніх справ під час здійснення їх службових завдань.

На жаль, існуюча система речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ має численні вади та потребує докорінного реформування. За останні десять років забезпечення форменим обмундируванням працівників органів внутрішніх справ відповідно до затверджених норм забезпечення становило 20 % від загальної потреби за основними видами форменого обмундирування, що негативно відображалось на зовнішньому вигляді працівника міліції та результативності реалізації поставлених службових завдань.

Для здійснення якісних змін необхідно володіти інформацією про всі адміністративно-правові процеси, які відбуваються всередині того чи іншого державного органу, а також сфер його діяльності. Функціонування органів внутрішніх справ України та, зокрема, здійснення їх речового забезпечення можливо пояснити за допомогою категорії, яка в межах адміністративного права України отримала назву адміністративно-правового механізму.

Зазначена категорія і становить науковий інтерес, адже за допомогою вивчення адміністративно-правових засад речового забезпечення крізь призму адміністративно-правового механізму можливо отримати інформацію про сучасний стан його здійснення, виявити організаційну проблематику, а також спрямувати зусилля на вироблення підходів до покращення його практичної реалізації.

За таких умов виникає потреба в дослідженні сутності речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, особливостей управлінської діяльності в цій сфері, законодавства України та відомчих нормативно-правових актів, дисциплінарної та адміністративної відповідальності за порушення правил носіння форменого одягу, напрямів та можливостей удосконалення законодавства, а також розробці на цій основі пропозицій щодо підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України.

Водночас слід зазначити, що у законодавчій базі стосовно речового забезпечення органів внутрішніх справ України наявні численні прогалини, неточності та суперечності, а відсутність наукових напрацювань не дозволяє їх швидко та ефективно усунути. Особливо гострою зазначена проблема є сьогодні, коли здійснюється системне реформування органів внутрішніх справ України, у тому числі й у напрямі речового забезпечення їхніх працівників.

Наукову основу дослідження складають праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як В. Б. Авер'янова, С. С. Алексеєва, М. І. Ануфрієва, І. В. Арістової, К. К. Афанасьєва, О. М. Бандурки, Б. І. Бараненка, Д. М. Бахраха, А. І. Берлача, Ю. П. Битяка, І. П. Голосніченка, В. Л. Грохольського, Є. В. Додіна, І. В. Зозулі, В. О. Олефіра, О. І. Пометуна, Г. Г. Почепцова, О. В. Ряшка, В. О. Соболева, Ю. Р. Сурм'яка, С. В. Табана, І. М. Шопіної та ін.

Значний внесок у дослідження функціонування здійснення речового забезпечення органів внутрішніх справ України зробили Г. В. Алексушин, Т. Е. Василевська, М. Л. Гонюхов, В. М. Дрешпак, А. С. Зенкін, М. В. Короткова, А. Н. Куценко, С. О. Мельник, Я. Н. Ривош, В. В. Рибніков, М. І. Рудакевич, О. О. Слітюк. Однак зміст речового забезпечення був предметом досліджень тих дисциплін, які не вивчають управлінські аспекти його здійснення, що призводить до виникнення невирішених питань у цій сфері.

Зазначене обумовлює важливість дослідження адміністративно-правових засад речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України та слугує підтвердженням актуальності обраної теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до: п. 1.12 Плану заходів з виконання Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р. (Постанови Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р. № 767); п. 2.12 Плану заходів МВС України з виконання плану заходів з імплементації угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом на 2014-2017 рр. (наказ МВС України від 21 жовтня 2014 р. № 1117); п. 4 Розділу 3 Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011-2015 роки (постанова Загальних зборів Академії правових наук України від 24 вересня 2010 р. № 14); Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (Указ Президента України від 15 січня 2015 р. № 5/2015); п.п. 2 і 3 розділу 3 Плану науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Державного науково-дослідного інституту МВС України на 2015 р.

Тема дисертації затверджена Вченою радою Державного науково-дослідного інституту МВС України 27 лютого 2013 р. (протокол № 1).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дослідження полягає у комплексному науковому опрацюванні та висвітленні теоретичних і практичних аспектів адміністративно-правових засад речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ, а також наданні науково обґрунтованих пропозицій для його вдосконалення.

Реалізація поставленої мети дослідження передбачає вирішення таких *задач*:

– охарактеризувати сутність та ознаки речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України як предмета адміністративно-правового

регулювання;

– з'ясувати поняття адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України;

– здійснити аналіз історико-правових аспектів розвитку адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України;

– розкрити поняття та елементи адміністративно-правового механізму речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України;

– висвітлити адміністративно-правовий статус та класифікацію суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення працівників органів внутрішніх справ України;

– запропонувати шляхи вдосконалення адміністративно-правової та дисциплінарної відповідальності за порушення порядку носіння форменого одягу;

– надати обґрунтовані пропозиції щодо оптимізації адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ задля підвищення ефективності його здійснення, в тому числі за рахунок вивчення зарубіжного досвіду в цій сфері, а також розгляду можливостей здійснення запозичень кращих здобутків.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України як складової системи управління в МВС України.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить сукупність методів пізнання явищ і процесів, використання яких дозволило вирішити поставлені задачі та досягти мети дослідження.

За допомогою *історично-правового методу* здійснено дослідження історичних аспектів розвитку адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України (підрозділ 1.3). *Формально-логічний метод* використано при аналізі норм законодавства у сфері здійснення речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України (підрозділи 1.1, 1.2, 2.3, 3.1). *Структурно-функціональний метод* застосовано при аналізі елементів адміністративно-правового механізму речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України (підрозділ 2.1). *Порівняльно-правовий метод* використано для дослідження адміністративно-правового статусу суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення, а також аналізу зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників правоохоронних органів (підрозділи 2.2, 3.1). *Аксіологічний метод* використано при формулюванні пропозицій щодо підвищення ефективності здійснення речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України (підрозділ 3.2).

Нормативно-правову базу дисертації складають Конституція України, закони України, укази та розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, нормативно-правові акти окремих

зарубіжних країн, що регулюють відносини у сфері речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ в Україні.

Емпіричну основу дослідження становлять результати узагальнення правової публіцистики, довідкових, «електронних» видань, а також інформація про результати проведення стройових оглядів працівників органів внутрішніх справ України.

Науково-теоретичну основу дисертації становлять сучасні теоретико-методологічні розробки вітчизняних і зарубіжних учених у галузі філософії, адміністративного права, інформаційного права, соціології, державного управління, теорії менеджменту та військових наук.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше у вітчизняній правовій науці здійснено спробу комплексного дослідження адміністративно-правових засад речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України та визначити шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання їх речового забезпечення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. До найбільш значущих належать:

уперше :

– надано авторське визначення поняття «речове забезпечення органів внутрішніх справ України», під яким пропонується розуміти: сукупність запланованих та організованих заходів, спрямованих на забезпечення матеріальними засобами, а також іншим майном посадових осіб органів внутрішніх справ України, у такій кількісно-якісній пропорції, яка є достатньою для ефективного та своєчасного виконання функціональних обов'язків, що покладаються на структурні підрозділи МВС України;

– розкрито сутність адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, яке запропоновано розуміти як регламентовану адміністративно-правовими нормами та законами менеджменту діяльність уповноважених посадових осіб, яка знаходить своє відображення у їхній активній та пасивній поведінці, під час виконання посадових обов'язків, реалізації прав та дотриманні заборон у напрямі забезпечення особового складу підрозділів ОВС України необхідним для виконання службових завдань обмундируванням, взуттям, натільною білизною, спорядженням, спеціальним одягом, предметами особистого захисту, форменим одягом, тканинами, нагрудними і нарукавними знаками, знаками розрізнення, санітарно-господарським майном, інвентарем тощо, що сприяє належному, ефективному функціонуванню системи МВС України;

– визначено поняття ознак речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, до яких пропонується віднести такі: 1) правову; 2) адміністративно-правову; 3) іміджеву 4) інформаційну; 5) символічну; 6) уніфіковану; 7) етичну; 8) системну;

– здійснено класифікацію суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, залежно від нормативно-правового акта, в якому визначено обсяги повноважень цих суб'єктів;

удосконалено:

– визначення понять «суб'єкт, який здійснює речове забезпечення працівників органів внутрішніх справ України» та «статус суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення працівників органів внутрішніх справ України»;

– обґрунтування необхідності запозичення Україною досвіду Франції, Німеччини, Великобританії, Фінляндії, США та інших у сфері здійснення адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ;

– шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, наприклад, здійснення впорядкування та вдосконалення нормативно-правових актів у сфері речового забезпечення органів внутрішніх справ України з метою їх подальшого об'єднання в Законі України «Про засади адміністративно-правового забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ України»;

– розуміння системи нормативно-правових актів у сфері речового забезпечення органів внутрішніх справ України, у зв'язку з чим пропонується здійснити їх поділ на дві групи: 1) первинну і 2) вторинну. До першої групи запропоновано віднести ті, що визначають засади формування і функціонування системи забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ України; до другої – ті, що містять спеціальні норми, які безпосередньо регулюють відносини у сфері речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ;

дістало подальшого розвитку:

– періодизація становлення адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ, яка складається з таких етапів: 1) етап становлення та стрімкого розвитку в складі Російської Імперії (1719-1917 рр.); 2) етап зміцнення (1917-1991 рр.); 3) етап реформатування та розбудови в умовах незалежної України (1991 р. – дотепер);

– поняття адміністративно-правового механізму речового забезпечення органів внутрішніх справ України, під яким слід розуміти систему правових засобів, функціональних елементів та послідовних управлінських дій, за допомогою яких через акти реалізації та застосування норм права спеціально уповноважені суб'єкти практично втілюють державну волю у сфері речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, внаслідок чого посадовці структурних підрозділів МВС України отримують формений одяг, необхідне майно, інвентар тощо, що забезпечує виконання визначених посадових обов'язків для реалізації покладених завдань щодо розслідування, розкриття та попередження злочинів і правопорушень.

Доведено, що до його структури входять такі елементи: 1) норми права; 2) акти реалізації норм права; 3) правові відносини; 4) юридичний факт; 5) правова свідомість; 6) правова культура; 7) акти застосування норм права;

– розуміння проблемних аспектів, які стоять на заваді ефективному здійсненню речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України;

– шляхи вдосконалення дисциплінарної та адміністративної відповідальності за порушення правил носіння форменого одягу;

– пропозиції щодо внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України та деяких відомчих нормативно-правових актів з метою вдосконалення адміністративно-правового регулювання речового забезпечення органів внутрішніх справ України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розглянуті в ньому положення дозволяють визначити підходи до вирішення як науково-теоретичних, так і практичних організаційно-правових питань:

– у науково-дослідній діяльності – під час проведення науково-дослідних робіт за темою «Проблеми удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності органів внутрішніх справ України» (державний реєстраційний номер 0110U007753) та «Адміністративно-правове регулювання контролю за діяльністю органів внутрішніх справ» (державний реєстраційний номер 0112U000060) (акт впровадження Державного науково-дослідного інституту МВС України від 22.12.2014);

– у правотворчій діяльності – результати дослідження можуть бути використані у підготовці та уточненні низки нормативно-правових актів, зокрема Закону України «Про міліцію», КУпАП, наказу МВС України від 24.05.2002 № 535 та ін., що сприятиме вдосконаленню правової бази, яка регулює діяльність у сфері речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ;

– у навчальному процесі – матеріали дисертації можуть бути використані під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна діяльність ОВС» (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 10.12.2014);

– у правоохоронній сфері – положення й висновки дисертації можуть слугувати інформаційною базою, практичне використання якої дозволить сприяти підвищенню рівнів правової свідомості та правової культури працівників органів внутрішніх справ України.

Апробація результатів дисертації. Основні результати й висновки проведених досліджень були оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях: «Правові реформи в Україні: реалії сьогодення» (Харків, 2014); «Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення» (Київ, 2014); «Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні» (Харків, 2014).

Публікації. Основні положення та висновки, сформульовані у дисертації, відображено у восьми публікаціях, з яких чотири наукові статті, опубліковані у фахових виданнях України з юридичних наук, та одна стаття – у зарубіжному фаховому виданні, й три тези доповідей, виданих за результатами проведення міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатка. Загальний обсяг роботи становить 199 сторінок, з яких: основний текст – 174 сторінки, список використаних джерел (204 найменування) – 21 сторінка, додаток – 4 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету і задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження, виділено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів дослідження, наведено дані про апробацію результатів роботи та перелік публікацій, які містять деякі основні результати проведеного дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 1.1 «Сутність та ознаки речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України як предмета адміністративно-правового регулювання» стосується дослідження сутності та особливостей речового забезпечення органів внутрішніх справ України.

На початку підрозділу вказується на той факт, що речове забезпечення органів внутрішніх справ України, як складова управління в них, є предметом дослідження адміністративного права України. Як наслідок, розкрито особливості управлінської діяльності у сфері речового забезпечення органів внутрішніх справ України.

Досліджено наявні в наукових джерелах відомості щодо розуміння поняття «ознака» сучасними вченими, необхідного для точного розуміння та побудови спеціального поняття «ознака речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України». Зокрема, його пропонується розуміти як специфічну сутнісну характеристику властивостей та особливостей, якими наділене речове забезпечення.

Значну увагу приділено виділенню та висвітленню ознак речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, що відображають сутність їхньої професійної діяльності в зазначеній сфері. Серед них: 1) правова; 2) адміністративно-правова; 3) іміджева; 4) інформаційна; 5) символічна; 6) уніфікована; 7) етична; 8) системна.

У *підрозділі 1.2 «Поняття адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ»* проаналізовано підходи вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо інтерпретації основних понять, які є складовими категорії «адміністративно-правове регулювання», крізь призму здійснення діяльності у сфері речового забезпечення органів внутрішніх справ.

Констатується, що потреба в розкритті дефініції поняття «адміністративно-правове регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ» для практичних підрозділів системи органів внутрішніх справ України, які здійснюють матеріальне забезпечення, залишається нереалізованою. Її вирішення сприятиме більш точному розумінню, формулюванню й застосуванню понятійно-категоріального апарату.

Саме тому на основі проведеного дослідження, а також з урахуванням

практичного досвіду роботи автора за напрямом речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України розкрито дефініцію поняття «адміністративно-правове регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ».

Зі змісту зазначеного поняття виділено три основні елементи, які його характеризують: 1) адміністративний вплив суб'єктів управління у сфері речового забезпечення, що здійснюється на основі чинних нормативно-правових актів; 2) точна й неухильна реалізація адміністративно-правових норм; 3) встановлення нормами права гарантій реалізації матеріального забезпечення, в тому числі форменим одягом, всієї системи органів внутрішніх справ України.

Звертається увага на те, що сутність адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ розкривається за допомогою нормативно-правових актів, в яких містяться норми, які здатні на належному рівні врегулювати відносини, що виникають у сфері матеріального забезпечення працівників органів внутрішніх справ.

У зв'язку з цим нормативно-правові акти у сфері речового забезпечення пропонуються поділити на дві групи – первинну і вторинну.

Характеризуючи першу групу, констатується, що вони започатковують засади формування й функціонування системи забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ України.

Щодо другої групи, то їхня особливість полягає у тому, що вони містять спеціальні норми, які безпосередньо регулюють відносини у сфері речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ.

У підрозділі 1.3 «Історико-правові аспекти розвитку адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України» узагальнено погляди вчених на історію виникнення та розвитку речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України.

Розглянуто хронологію нормативно-правових актів, якими регулювалися відносини у сфері речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ, а також історичні передумови їх виникнення.

Акцентовано увагу на тому, що для підкреслення службового статусу, а також професійних якостей, висвітлення здобутків посадових осіб органів внутрішніх справ України завжди особливе значення мали різноманітні відзнаки державного та відомчого масштабу, які здійснювали мотиваційний вплив на бажане та якісне виконання посадових обов'язків працівниками.

Вказується на те, що на сьогодні в історичних та інших наукових виданнях немає однозначної позиції щодо виділення етапів розвитку речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ. Зважаючи на це, наведено власне бачення етапів розвитку адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ, зокрема: 1) етап становлення та стрімкого розвитку в складі Російської Імперії (1719-1917 рр.); 2) етап зміцнення (1917–1991 рр.); 3) етап переформатування та розбудови в умовах незалежної України (1991 р. – дотепер).

Звертається увага на особливість фінансування матеріального забезпечення

на третьому етапі розвитку речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, особливо в умовах проведення в державі антитерористичної операції. Так, вперше за роки незалежності України обсяг благодійного фінансування матеріального забезпечення силових структур з боку громадян України більш як удвічі перевищив обсяг фінансування, передбачений загальним фондом держбюджету України.

Вказується на факт позитивних зрушень з боку держави в напрямі фінансування підрозділів органів внутрішніх справ, які виконують службові завдання в зоні проведення антитерористичної операції. Так, для реалізації наказу МВС України від 10.11.2014 № 1199 «Про затвердження норм належності матеріально-технічних ресурсів для органів та підрозділів внутрішніх справ» у 2015 році виділено кошти у розмірі 200 млн грн.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та елементи адміністративно-правового механізму речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України»* зазначається, що аргументоване виділення елементів адміністративно-правового механізму речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, дозволить зрозуміти сутність здійснення речового забезпечення, виділити проблеми нормативно-правового та організаційного характеру, а також запропонувати конкретні кроки для вдосконалення його реалізації.

З огляду на це до цілей адміністративно-правового механізму речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ запропоновано віднести: 1) розробку та реалізацію комплексу якісно нових заходів із забезпечення речовим майном атестованого за посадами особового складу підрозділів системи МВС України; 2) забезпечення належного законодавчого регулювання сфери речового забезпечення працівників ОВС; 3) виділення стратегічних напрямів державної політики у сфері речового забезпечення працівників МВС України; 4) впровадження спеціалізованих програм з питань речового забезпечення працівників ОВС; 5) усунення законодавчих колізій у сфері діяльності щодо здійснення речового забезпечення працівників ОВС відповідними уповноваженими суб'єктами.

Зазначається, що, оскільки адміністративно-правова норма активує виконання уповноваженими суб'єктами органів внутрішніх справ України передбачених за посадою обов'язків, використання прав та дотримання заборон у сфері речового забезпечення, то «виконання», «використання» та «дотримання» є формами практичного прояву такого структурного елемента адміністративно-правового механізму речового забезпечення ОВС, як акт реалізації норм права. Водночас така взаємодія породжує виникнення адміністративно-правових відносин – третього структурного елемента адміністративно-правового механізму речового забезпечення органів внутрішніх справ України.

Акцентується увага на тому, що елемент «законність» повинен бути поза структурою адміністративно-правового механізму речового забезпечення

працівників органів внутрішніх справ України, оскільки його слід розглядати як показник стану сукупності правовідносин у державі, який відображає: 1) ефективність реалізації всіх адміністративно-правових механізмів, які здійснюються в межах держави; 2) досконалість законодавства держави; 3) усвідомлення суб'єктами права його блага для суспільних і державних інтересів.

Аргументовано вказується на необхідність включення до структури адміністративно-правового механізму речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України такого елемента, як «юридичний факт», оскільки він є з'єднувальною ланкою між нормою права та актами реалізації норм права, активуючи їх безпосередньо через перелік умов, за яких суб'єкти правовідносин проявляють активні та пасивні дії, спрямовані на виникнення, зміну та припинення правовідносин у сфері речового забезпечення працівників ОВС України.

На основі проведеного дослідження адміністративно-правового механізму речового забезпечення органів внутрішніх справ України сформульовано його визначення, а також виділено структурні елементи, до яких пропонується віднести: 1) норми права; 2) акти реалізації норм права; 3) правові відносини; 4) юридичний факт; 5) правову свідомість; 6) правову культуру; 7) акти застосування норм права.

У підрозділі 2.2 *«Адміністративно-правовий статус та класифікація суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення працівників органів внутрішніх справ України»* на основі узагальнення поглядів сучасних дослідників щодо розуміння понять «статус», «суб'єкт» та «забезпечення» робиться висновок про те, що в наукових джерелах не існує єдиного підходу до визначення та розуміння названих понять. Оскільки науково-теоретична думка прогресує паралельно із сучасними тенденціями розвитку суспільства, постійно з'являються нові розробки та класифікації залежно від сфери суспільних відносин.

У зв'язку з цим, запропоновано визначення суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення ОВС, а також розкрито значення їхнього статусу.

Зазначається, що термін «забезпечення» слід визначати на основі класифікаційних критеріїв. Одним із таких критеріїв є поділ залежно від сфери, в якій він використовується: у правовому та неправовому значенні. Так, стосовно поняття «забезпечення» в контексті здійснення відповідними суб'єктами речового забезпечення ОВС, слід вказати на його розуміння виключно в неправовому значенні.

Його сутність пропонується розуміти як: сукупність запланованих та організованих заходів, спрямованих на забезпечення матеріальними засобами, а також іншим майном посадових осіб органів внутрішніх справ України у такій кількісно-якісній пропорції, яка є достатньою для ефективного та своєчасного виконання функціональних обов'язків, що покладаються на структурні підрозділи МВС України.

Досліджуючи класифікаційні ознаки суб'єктів правовідносин для побудови системи суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення ОВС, дисертантом

зазначено, що поділяти суб'єктів залежно від організаційно-правової форми нераціонально, зважаючи на те, що вона переважно стосується саме типу організації та структури юридичної особи як суб'єкта.

Водночас оптимальним вбачається здійснення класифікації суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення працівників органів внутрішніх справ України або впливають на його здійснення, залежно від нормативно-правового акта, в якому визначено обсяги повноважень зазначених суб'єктів. Як наслідок, побудовано класифікацію суб'єктів речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України на основі наведеної ознаки.

З цього випливає, що, оскільки безпосередньо народ України частково перебрав на себе функцію речового забезпечення, можна стверджувати про недосконалий рівень функціонування державних органів та підрозділів у напрямі речового забезпечення органів внутрішніх справ України. Тому особливо актуальним вбачається порушення питання про якісне трансформування системи суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення ОВС, у рамках проведення системних новаторських реформ, що наразі відбуваються в органах внутрішніх справ України.

У підрозділі 2.3 «Удосконалення адміністративно-правової та дисциплінарної відповідальності за порушення порядку носіння форменого одягу» на основі вивчення чинної нормативно-правової бази, що регулює відносини, виникнення яких пов'язане з вчиненням працівниками органів внутрішніх справ дисциплінарного проступку у сфері носіння форменого одягу, вказується на відсутність у змісті Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України положень про дисциплінарну відповідальність за порушення порядку та правил носіння форменого одягу працівниками органів внутрішніх справ України.

Натомість закріплений універсальний, на перший погляд, перелік видів дисциплінарної відповідальності не враховує специфіки проступків у сфері носіння форменого одягу. У зв'язку з цим робиться висновок про те, що вказаний підхід до виділення видів дисциплінарної відповідальності не дозволяє повністю здійснювати ефективне запобігання дисциплінарним проступкам у сфері дотримання правил носіння форменого одягу працівниками органів внутрішніх справ України, а у разі їх скоєння – проведення розслідування.

Ускладнює ситуацію й те, що чинний наказ МВС України від 24.05.2002 № 535, яким затверджено правила носіння форменого одягу та знаків розрізнення особами рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, не відповідає вимогам сьогодення у зв'язку численними його прогалинами. Найсуттєвішою з них є відсутність норм, які регламентують вид та міру дисциплінарної відповідальності для працівників органів внутрішніх справ України за порушення правил носіння форменого одягу. Крім того, цей нормативно-правовий акт унеможливує здійснення регулярного контролю відповідними посадовими особами органів внутрішніх справ України за дотриманням працівниками міліції вимог щодо зовнішнього вигляду, оскільки в своєму змісті не має положень, що регламентують його реалізацію.

З огляду на виявлені законодавчі та відомчі прогалини запропоновано

шляхи вдосконалення дисциплінарної відповідальності за порушення порядку і правил носіння форменого одягу працівниками органів внутрішніх справ України.

Так, наприклад, до розділу 4 Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України пропонується внести зміни шляхом доповнення його статтею, у змісті якої виділити чіткі підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності за порушення правил носіння форменого одягу особами рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України.

Зокрема, до таких порушень належать: порушення встановлених зразків форми одягу; неправомірне використання елементів форменого одягу, наприклад брюк з широким лампасом особами середнього начальницького складу органів внутрішніх справ України, знаків розрізнення, а також нагород; порушення розміщення знаків розрізнення та нагород; заборонене суміщення елементів форменого одягу; куріння в форменому одязі поза спеціально відведеними місцями та ін.

Дослідження шляхів удосконалення адміністративної відповідальності за порушення правил носіння форменого одягу дозволило автору запропонувати такі найбільш важливі зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), серед яких:

1) доповнити КУпАП статтею «Незаконне придбання, носіння та використання форменого одягу із знаками розрізнення, з символікою військових формувань та правоохоронних органів України особами, що не мають на це права»;

2) внести зміни до статті 35 КУпАП – обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, доповнивши її п. 7 такого змісту: «вчинення правопорушення особою, одягненою у формений одяг працівника силових структур України».

Надано визначення понять «дисциплінарна відповідальність за порушення правил носіння форменого одягу» та «адміністративна відповідальність за порушення правил носіння форменого одягу».

Розділ 3 «Напрями оптимізації адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників правоохоронних органів», акцентовано увагу на тому, що інноваційні зміни в системі органів внутрішніх справ України, які реалізуються сьогодні, уможливають використання міжнародного (європейського) досвіду здійснення матеріального забезпечення. Його використання при проведенні реформи в системі органів внутрішніх справ, безсумнівно, сприятиме розв'язанню відомчих проблем, оптимізації та адаптації законодавчого регулювання, опануванню нових видів діяльності, а також поліпшенню механізмів забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ. Результатом цього стане якісне й ефективне виконання службових обов'язків працівниками органів внутрішніх справ України, що уможливить підвищення іміджу вітчизняних правоохоронців як усередині країни,

так і за її межами.

На основі вивчення та аналізу зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України зроблено висновок про актуальність та корисність запозичення досвіду таких країн, як Франція, Німеччина, Великобританія, Фінляндія, США.

Виділено ряд пропозицій, які заслуговують на увагу та можуть бути розглянуті для вивчення можливості їх впровадження у вітчизняну практику діяльності органів внутрішніх справ України.

У підрозділі 3.2 *«Шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ»* на підставі проведеного дослідження автором виділено низку проблемних аспектів, які стоять на заваді ефективному здійсненню речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, а також пропонуються можливі шляхи вдосконалення його здійснення, зокрема: 1) здійснення моніторингу за реалізацією державної політики із забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ України; 2) удосконалення існуючої відомчої нормативно-правової бази, що регламентує порядок носіння форменого одягу. Так, до наказу МВС України від 24.05.2002 № 535 пропонується внести зміни, які стосуються зразків взуття відповідно до різновидів комплектів сезонного одягу; 3) розробка та реалізація заходів щодо персоніфікації форменого одягу, сутність та необхідність якої полягає в тому, що кожен міліціонер повинен нести персональну відповідальність за свої дії чи бездіяльність, віддані накази тощо. Для цього необхідним є носіння на форменому одязі персонального знаку із прізвищем або номером, що дозволить легко й точно ідентифікувати конкретного працівника в разі потреби. Паралельно необхідно встановити норму, яка б забороняла приховувати персональний номер. Доцільним також вбачається дублювання ідентифікуючих позначок на кожному комплекті сезонного одягу та на засобах захисту (шоломах, бронежилетах тощо); 4) розробка та прийняття нормативної бази, яка б регламентувала використання масок (шапок-масок, балаклав тощо) спеціальними підрозділами органів внутрішніх справ України; 5) організація надання послуг у сфері форменого одягу на виділених територіях, на яких перебувають органи і підрозділи внутрішніх справ України, наприклад з пошиття, ремонту, чистки та удосконалення форменого одягу.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – удосконалення адміністративно-правових засад речового забезпечення органів внутрішніх справ. У результаті дисертаційного дослідження вивчено теоретичні та практичні основи, зміст та особливості адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ, виявлено колізії та прогалини в нормативно-правових актах, що регулюють відносини у сфері діяльності уповноважених посадових осіб зі здійснення

речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ, а також надано науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення відповідних нормативно-правових актів у зазначеній сфері. Це надало можливість сформулювати низку висновків та пропозицій, основні з яких наведено нижче.

1. Речове забезпечення органів внутрішніх справ України – це сукупність запланованих та організованих заходів, спрямованих на забезпечення матеріальними засобами, а також іншим майном посадових осіб органів внутрішніх справ України у такій кількісно-якісній пропорції, яка є достатньою для ефективного та своєчасного виконання функціональних обов'язків, що покладаються на структурні підрозділи МВС України.

2. Під ознаками речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ необхідно розуміти: специфічну сутнісну характеристику властивостей та особливостей, якими наділене речове забезпечення. До таких ознак слід віднести: а) правову – полягає у тому, що порядок речового забезпечення підрозділів органів внутрішніх справ України встановлюється та затверджується нормативно-правовими актами, які на державному та відомчому рівнях визначають та закріплюють перелік посадових обов'язків, прав та заборон для уповноважених осіб, які здійснюють речове забезпечення органів внутрішніх справ України; б) адміністративно-правову – свідчить про субординаційний характер відносин у сфері речового забезпечення органів внутрішніх справ України, в яких спостерігається чітка ієрархічна підпорядкованість одних суб'єктів іншим; в) іміджеву – вказує на специфічну форму вираження провладної сутності працівників органів внутрішніх справ України, свідчить про їх авторитетність та високу культуру; г) інформаційну – дозволяє визначити належність працівника органів внутрішніх справ України до типу правоохоронного органу та виду практичного підрозділу, полегшити виконання покладених обов'язків шляхом візуального та психологічного сприйняття суб'єктами права працівників міліції як представників влади, які мають повноваження та можливості для здійснення владного впливу; д) символічну – вказує на наявність різного роду державних та відомчих нагород, геральдичних знаків, знаків розрізнення, а також погонів встановленого зразка, які символізують їх досягнення та становище в ієрархічній системі керівників та підлеглих; є) уніфіковану – вказує на наявність конструкцій, кольору обмундирування та розрізнявальних елементів чітко встановленого зразка в процесі виконання службових обов'язків посадовими особами органів внутрішніх справ України; ж) етичну – полягає у тому, що підрозділи органів внутрішніх справ України є представниками органів державної влади, а тому мають бути гідними довіри народу, раціонально та розумно використовувати призначене їм майно; з) системну – проявляє структурне позиціонування речового забезпечення органів внутрішніх справ України як елемента матеріального забезпечення системи органів внутрішніх справ України.

3. Адміністративно-правове регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України – це регламентована адміністративно-правовими нормами та законами менеджменту діяльність уповноважених посадових осіб, яка знаходить своє вираження у їх активній та

пасивній поведінці, під час виконання посадових обов'язків, реалізації прав та дотриманні заборон у напрямі забезпечення особового складу підрозділів ОВС України необхідним для виконання службових завдань обмундируванням, взуттям, натільною білизною, спорядженням, спеціальним одягом, предметами особистого захисту, форменим одягом, тканинами, нагрудними й нарукавними знаками, знаками розрізнення, санітарно-господарським майном, інвентарем тощо, що сприяє належному, ефективному функціонуванню системи МВС України.

4. Висунуто та аргументовано авторське бачення етапів розвитку адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ, зокрема: 1) етап становлення та стрімкого розвитку в складі Російської Імперії (1719-1917 рр.); 2) етап зміцнення (1917-1991 рр.); 3) етап переформатування та розбудови в умовах незалежної України (1991 р. – дотепер).

5. Адміністративно-правовий механізм речового забезпечення органів внутрішніх справ України – це система правових засобів, функціональних елементів та послідовних управлінських дій, за допомогою яких через акти реалізації та застосування норм права спеціально уповноважені суб'єкти практично втілюють державну волю у сфері речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, в результаті чого посадовці структурних підрозділів МВС України отримують формений одяг, необхідне майно, інвентар тощо, що забезпечує виконання визначених посадових обов'язків для реалізації покладених завдань щодо розслідування, розкриття та попередження злочинів і правопорушень.

До його структури входять такі елементи: 1) норми права; 2) акти реалізації норм права; 3) правові відносини; 4) юридичний факт; 5) правова свідомість; 6) правова культура; 7) акти застосування норм права.

6. Суб'єкт, який здійснює речове забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, – це державний орган або його спеціальний підрозділ, який в процесі своєї діяльності реалізує перелік визначених завдань для досягнення мети здійснення речового забезпечення органів внутрішніх справ України, а також несе відповідальність за свої неправомірні дії та бездіяльність.

Класифікація суб'єктів речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України включає: 1) суб'єктів, повноваження яких визначено в Конституції України: а) Верховна Рада України; б) Президент України; в) Кабінет Міністрів України; 2) суб'єктів, повноваження яких визначено в інших нормативно-правових актах: а) суб'єкти загальної компетенції: Міністерство внутрішніх справ України; Міністерство юстиції України; б) суб'єкти спеціальної компетенції: Департамент матеріального забезпечення МВС України; органи місцевого самоврядування; народ України.

7. Статус суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення органів внутрішніх справ України, – це закріплене у нормативно-правових актах ієрархічне становище спеціальних суб'єктів, що здійснюють речове забезпечення органів внутрішніх справ України, яке визначає їхнє місце, роль і цілі в зазначеній сфері,

та, як наслідок, передбачає визначений обсяг обов'язків, прав і відповідальності.

8. Шляхи вдосконалення дисциплінарної відповідальності за порушення порядку і правил носіння форменого одягу працівниками органів внутрішніх справ України можуть полягати у здійсненні таких заходів:

– до розділу 4 Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України необхідно внести зміни шляхом доповнення його статтею, у змісті якої виділити чіткі підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності за порушення правил носіння форменого одягу особами рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України. Зокрема, до них належать такі порушення: порушення встановлених зразків форми одягу; неправомірне використання елементів форми одягу, наприклад брюк з широким лампасом особами середнього начальницького складу органів внутрішніх справ України, знаків розрізнення, а також нагород; порушення розміщення знаків розрізнення та нагород; заборонене суміщення елементів форми одягу; куріння в форменому одязі поза спеціально відведеними місцями та ін.;

– внести зміни до статті 13 Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України, доповнивши її абзацом такого змісту: «безпосередній начальник працівника органів внутрішніх справ України, який вчинив дисциплінарний проступок, пов'язаний з порушенням порядку та (або) правил носіння форменого одягу, має право накладати пряме дисциплінарне стягнення у вигляді письмового зауваження або догани без необхідності проведення службового розслідування»;

– розробити спеціальний механізм попередження дисциплінарних проступків у сфері дотримання правил та порядку носіння форменого одягу працівниками органів внутрішніх справ України, який повинен спиратися на принцип постійного, щоденного, пасивного контролю зовнішнього вигляду підлеглого працівника з боку безпосереднього керівника структурного підрозділу та закріпити його у відповідному чинному (наказ МВС України від 24.05.2002 № 535) або новому нормативно-правовому акті, яким буде затверджено правила носіння форменого одягу та знаків розрізнення особами рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України.

9. Шляхи вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення порядку і правил носіння форменого одягу потребують:

– доповнення КУпАП статтею «Незаконне придбання, носіння та використання форменого одягу із знаками розрізнення, з символікою військових формувань та правоохоронних органів України особами, що не мають на це права»;

– одночасно необхідно внести зміни до ст. 35 КУпАП – обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, доповнивши її п. 7 такого змісту: «вчинення правопорушення особою, одягненою у формений одяг працівника силових структур України».

10. До шляхів підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання речового забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ слід віднести: 1) здійснення систематизації законодавства у сфері речового забезпечення. Результатом такої діяльності повинен стати Закон

України «Про засади адміністративно-правового забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ»; 2) сприяння діяльності громадських формувань, які захищають права правоохоронців, у напрямі правового забезпечення та захисту прав працівників органів внутрішніх справ України на якісне та своєчасне забезпечення форменим одягом. Одним із шляхів реалізації зазначеного є розробка та прийняття Закону України «Про громадські формування в системі МВС»; 3) здійснення моніторингу за реалізацією державної політики із забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ України; 4) удосконалення існуючої відомчої нормативно-правової бази, яка регламентує порядок носіння форменого одягу. Так, до наказу МВС України від 24.05.2002 № 535 слід внести зміни, які мають стосуватися зразків взуття відповідно до різновидів комплектів сезонного одягу; 5) розробка та реалізація заходів щодо персоніфікації форменого одягу, яка повинна передбачати, що кожен міліціонер повинен нести персональну відповідальність за свої дії чи бездіяльність, віддані накази тощо. Для цього кожен міліціонер на форменому одязі повинен мати персональний знак із прізвищем або номером (нашивку, жетон); 6) розробка та прийняття нормативної бази, яка б регламентувала використання масок (шапок-масок, балаклав тощо) спеціальними підрозділами органів внутрішніх справ України; 7) організація надання послуг у сфері форменого одягу на виділених територіях, на якій перебувають органи і підрозділи внутрішніх справ України, наприклад, з пошиття, ремонту, чистки та вдосконалення форменого одягу. З урахуванням специфіки роботи деяких практичних територіальних підрозділів органів внутрішніх справ України, яка пов'язана з добовими чергуваннями, зазначене нововведення дозволило б позитивно вплинути на якість роботи особового складу.

11. У сфері адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України корисним є досвід таких країн, як Франція, Німеччина, Великобританія, Фінляндія, США. Серед пропозицій, які заслуговують на увагу та можуть бути розглянуті для вивчення можливості їх впровадження й запозичення у вітчизняну практику діяльності органів внутрішніх справ України, слід виділити такі:

– з досвіду Німеччини та Франції: заборонити носіння форменого одягу або звичайного одягу, що копіює чи схожий на формений одяг працівників органів внутрішніх справ, цивільним громадянам;

– з досвіду Великобританії: реалізувати новацію із розміщення на уніформі працівника органів внутрішніх справ відеокамери;

– з досвіду Фінляндії: створити допоміжний підрозділ – Центр матеріально-технічного забезпечення, який би комплексно вирішував питання щодо забезпечення форменим одягом, необхідним обладнанням та технічними засобами кожного працівника органів внутрішніх справ;

– з досвіду США: здійснювати фінансування речового забезпечення правоохоронців за рахунок муніципальних органів, а не за рахунок коштів державного бюджету.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Бакал В. П. Поняття та сутність форменого одягу працівників органів внутрішніх справ / В. П. Бакал // Митна справа. – 2013. – Спец. вип. – С. 341-345.
2. Бакал В.П. Адміністративно-правове регулювання забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ / В. П. Бакал // Публічне право. – 2014. – № 2. – С. 163-168.
3. Бакал В. П. Шляхи запозичення зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ / В. П. Бакал // Наука і правоохорона. – 2014. – № 1. – Ч. 2. – С. 26-29.
4. Бакал В. П. Шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання речового забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ / В. П. Бакал // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – Спец. вип. – 2013. – С. 71-74.
5. Бакал В. П. Признаки форменної одяжки работников органов внутренних дел / В.П. Бакал // Право и политика. – 2014 – № 2. – С. 36-39.
6. Бакал В. П. Правова природа форменого одягу працівників органів внутрішніх справ / В. П. Бакал // Правові реформи в Україні: реалії сьогодення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23–24 трав. 2014 р.). – Х. : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2014. – С. 23-25.
7. Бакал В.П. Шляхи оптимізації організаційно-правового механізму забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ / В.П. Бакал // Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5 бер. 2014 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2014. – С. 10-14 .
8. Бакал В. П. Сучасний етап розвитку адміністративно-правового забезпечення форменим одягом працівників органів внутрішніх справ / В. П. Бакал // Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18-19 лип. 2014 р.). – Х. : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2014. – С. 54-56.

АНОТАЦІЯ

Бакал В. П. Адміністративно-правові засади речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпропетровськ, 2015.

У дисертації здійснено комплексний аналіз теоретичних та правових засад речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України. Висвітлено

історико-правові аспекти його розвитку, а також з'ясовано його сутність та ознаки; визначено поняття адміністративно-правового регулювання речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України.

Особливу увагу приділено побудові та висвітленню особливостей адміністративно-правового механізму речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України. Досліджено систему та адміністративно-правовий статус суб'єктів, які здійснюють речове забезпечення працівників органів внутрішніх справ України; висвітлено актуальні проблеми організації у сфері здійснення речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ України, а також нормативно-правові прогалини, неточності та суперечності в цій сфері.

Надано обґрунтовані пропозиції щодо гармонізації нормативно-правової бази, яка регулює відносини у досліджуваній сфері, запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правової та дисциплінарної відповідальності за порушення порядку носіння форменого одягу, а також удосконалення організаційного забезпечення.

Ключові слова: органи внутрішніх справ, речове забезпечення, формений одяг, адміністративно-правове регулювання, майно, відповідальність.

АННОТАЦИЯ

Бакал В. П. Административно-правовые основы вещевого обеспечения работников органов внутренних дел. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Днепропетровск, 2015.

В диссертации осуществлен комплексный анализ теоретических и правовых принципов вещевого обеспечения работников органов внутренних дел Украины.

Отображены историко-правовые аспекты развития, а также выяснена его сущность и признаки, определено понятие административно-правового регулирования вещевого обеспечения работников органов внутренних дел Украины.

Особое внимание уделено построению и отображению особенностей административно-правового механизма вещевого обеспечения работников органов внутренних дел Украины. Доказано, что в его состав входят такие структурные элементы: нормы права, акты реализации норм права, правовые отношения, юридический факт, правовое сознание, правовая культура, акты применения норм права.

Предложено определение понятия «дисциплинарная ответственность за нарушение правил ношения форменной одежды». Это правовая категория, являющаяся разновидностью юридической ответственности, которая представляет собой совокупность негативных последствий морального характера, определенных Дисциплинарным уставом органов внутренних дел Украины, которые наступают для должностных лиц органов внутренних дел Украины по

факту нарушения установленных правил и порядка ношения форменной одежды.

Исследована система и административно-правовой статус субъектов, которые осуществляют вещевое обеспечение работников органов внутренних дел Украины; отражены актуальные проблемы организации, а также пробелы, неточности и противоречия в законодательстве в сфере осуществления вещевого обеспечения работников органов внутренних дел Украины.

Выделен ряд проблемных аспектов, которые препятствуют эффективной реализации вещевого обеспечения работников органов внутренних дел Украины.

В результате осуществленного в диссертации анализа предоставлены аргументированные предложения по оптимизации нормативно-правовой базы, регулирующей отношения в исследуемой сфере, предложены пути усовершенствования административно-правовой и дисциплинарной ответственности за нарушение порядка ношения форменной одежды, а также организационного обеспечения.

Ключевые слова: органы внутренних дел, вещевое обеспечение, форменная одежда, административно-правовое регулирование, имущество, ответственность.

SUMMARY

Bakal V. P. Administrative-legal bases of clothing of internal affairs officers. – The manuscript.

The dissertation is for candidate degree of legal sciences on speciality 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law. – The Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs, Dnipropetrovs'k, 2015.

Taking into account practical and scientific significance of the topic selected, dissertation conducts a complex analysis of theoretical and legal bases of clothing allowance of employees of organs of internal affairs of Ukraine. The work review historical-legal aspects of its development and also defines its essence and characteristics; defines the notion of administrative-legal regulation of clothing allowance of employees of organs of internal affairs of Ukraine.

Special attention is paid to creation and ascertainment of peculiarities of administrative-legal mechanism of clothing allowance of employees of organs of internal affairs of Ukraine. The dissertation studies system and administrative-legal status of the subjects, who retain clothing allowance of employees of organs of internal affairs of Ukraine; it uncovers urgent problems of organization in the sphere of clothing allowance of employees of organs of internal affairs of Ukraine and normative-legal lacunae, inaccuracies and contraventions in the sphere analyzed.

Based on the conducted analysis, the dissertation substantiates proposition for harmonization of normative-legal base regulating relationship in the sphere analyzed, proposes ways of enhancement of administrative-legal and disciplinary liability for infringement of the order of use of the uniform and also enhancement of organization of the allowance.

Keywords: internal affairs agencies, clothing allowance, uniform, administrative-legal regulation, property, liability.

Відповідальний за випуск –
доктор юридичних наук, доцент *Т.П. Мінка*

Підп. до друку 27.04.2015 р. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times. Друк трафаретний.
Папір офісний. Ум.-друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Замовлення № 08/15-а.

Редакційно-видавниче відділення відділу організації наукової роботи ДДУВС
49005, м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДП № 164-р від 07.08.2013